

อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่ส่งผลต่อ ความยั่งยืนทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน

Structural Influence of Innovation Factors on The Community Enterprise's Sustainability

วันที่รับบทความ: 20/05/64

วันที่แก้ไขบทความ:

ครั้งที่ 1: 05/06/65

ครั้งที่ 2: 17/06/65

วันที่ตอบรับ: 24/06/65

กสิดิศ ใจผาวัง *

Kasidit Chaiphawang *

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของปัจจัยด้านนวัตกรรมในการดำเนินงานและ ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยด้านนวัตกรรม รวมถึงศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 465 คน ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30 - 40 ปี เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านนวัตกรรมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า มีการนำปัจจัยด้านนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงาน

* ประ.ด. (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (2562). ปัจจุบันเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

* Ph.D. (Business Administration) Mea Fah Luang University, (2019). Currently Assistant Professor, Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University.

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ นวัตกรรมด้านการผลิต รองลงมาได้แก่ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และน้อยที่สุด ได้แก่ นวัตกรรมด้านการจัดการ ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นจากการนำปัจจัยด้านนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงาน พบว่า ในภาพรวมเกิดขึ้นในระดับมาก โดยความยั่งยืนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาได้แก่ ความยั่งยืนด้านสังคม และน้อยที่สุด ได้แก่ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ

การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีผลกระทบต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยด้านนวัตกรรมมีอิทธิพลทางบวกต่อปัจจัยความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ: นวัตกรรม ความยั่งยืน วิสาหกิจชุมชน อิทธิพลเชิงโครงสร้าง

Abstract

The objectives of this study were to study the innovation factor of community enterprise operations, the sustainability of community enterprises arising from innovation factors and to study the structural influence of innovation factors on the sustainability of community enterprises in the Muang district Chiang Rai Province. This was a quantitative research. The research instrument was questionnaires that were collected from 465 members of community enterprises.

Most of the respondents were female, aged between 30-40 years of age, and were members of the community enterprise group in Muang District, Chiang Rai Province.

There was an implementation of 4 innovation factors in their operations at a high level as a total. The highest factor was operation innovation followed by product innovation and the least is management innovation.

The sustainability of community enterprises rising from the innovation factor was at a high level as a whole. The highest mean was environmental sustainability followed by social sustainability and economic sustainability in order.

The declared harmony of data was present in the structural model of sustainable community enterprise arising from innovation elements. The sustainability factor of community enterprises in Muang District, Chiang Rai Province, was positively influenced by the innovation factor.

Keywords: Innovation, Sustainability, Community Enterprise, Structural Influence

บทนำ

จากนโยบายของรัฐบาลในการสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ระดับฐานราก ชุมชน ท้องถิ่น ถึงระดับชาติ โดยได้มีการเร่งรัดการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ประชาชนของประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม การส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นเริ่มตั้งแต่ยุคนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ในการเริ่มก่อตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างธุรกิจให้แก่ชุมชน โดยการนำทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองนำมาแปรรูปเป็นสินค้า หรือบริการ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนผ่านกระบวนการรวมกลุ่ม จัดตั้งเป็นผู้ผลิตสินค้าโอท็อป พัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน และยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในปัจจุบัน

โดยรัฐบาลในแต่ละยุคก็ได้มีการต่อยอดการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้สามารถแข่งขันในทางธุรกิจได้อย่างมืออาชีพ และมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนและสมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจดังกล่าว นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้กลุ่มผู้ประกอบการได้นำแนวคิดต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง รวมถึงแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ Creative Economy ซึ่งเป็นแนวคิดที่ประสบความสำเร็จใน

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสินค้าและบริการของชุมชน ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความแตกต่างให้แก่ตัวสินค้าและบริการและขยายฐานการตลาดให้กว้างขึ้น รวมถึงการพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

แนวคิดในการนำนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ธุรกิจสามารถผลิตสินค้าที่สร้างความแตกต่าง ทั้งด้านรูปแบบและคุณภาพ อันจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมา พบว่า วิสาหกิจชุมชนได้มีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามาใช้ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การออกแบบบรรจุภัณฑ์รวมถึงการพัฒนากระบวนการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (Chaiphawang., Jongsureyapas and Mingmalairak, 2017)

อนึ่ง ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ หรือยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561-2580) ได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ครอบคลุมมิติการพัฒนา ทั้งด้านการพัฒนาคน เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สันติภาพและความยุติธรรม และความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นกรอบในการจัดทำแผนการพัฒนาประเทศให้มีความสอดคล้องและบูรณาการกัน รวมถึงสอดคล้องกับนโยบายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติอีกด้วย ซึ่งในยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสองประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นที่ 1 การเกษตรสร้างมูลค่า การนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการผลิตสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น สร้างจุดเด่นและความแตกต่าง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการผลิตและบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สินค้ามีอัตลักษณ์พื้นถิ่นออกสู่ตลาด และประเด็นที่ 2 การสร้างคุณลักษณะหลายด้านการท่องเที่ยวโดยการรักษาการเป็นจุดหมายที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลก พัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากขึ้นด้วย อัตลักษณ์และวัฒนธรรม

ไทย ใช้ประโยชน์จากข้อมูลและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและ แนวโน้มของตลาดยุคใหม่ สร้างและใช้ประโยชน์เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการตลาดการดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) ที่ผ่านมา รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการสินค้าโอท็อปได้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจและเสริมสร้างพลังในการแข่งขันให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้เข้ากับการดำเนินงานของตนเอง

ผลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ส่งผลให้สินค้าโอท็อปของจังหวัด เชียงรายในภาพรวมมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2561 มียอดขายได้รวมทั้ง จังหวัดอยู่ที่ 3,499,732,916.00 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 4,346,828,452.00 บาท ในปี พ.ศ. 2562 และ ในปี พ.ศ. 2563 มียอดขายได้รวมทั้งสิ้น 4,732,869,667.00 บาท

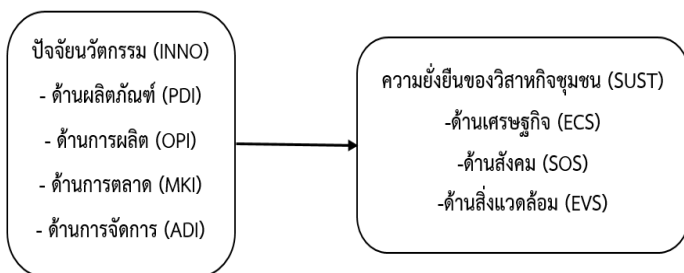
(The Community Development Department, 2021) จากรายได้ที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สร้างความยั่งยืนให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงราย ความสำเร็จดังกล่าวส่วนหนึ่งก็เกิดจากการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (Chaiphawang., Jongsureyapas and Mingmalairak , 2017) เพื่อเป็นศึกษาถึงผลลัพธ์ของการประยุกต์ใช้แนวคิดด้านนวัตกรรมในการดำเนินงานเพื่อสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นแก่วิสาหกิจชุมชนต่าง ๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของ ประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดด้านนวัตกรรมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่จะส่งผลต่อความยั่งยืนที่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงรายเป็นประชากรในการศึกษาวิจัย เพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของ ประเทศ และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริม พัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทั้งในเชิงนโยบาย และเชิงเศรษฐกิจของประเทศและท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะปัจจัยด้านนวัตกรรมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยด้านนวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

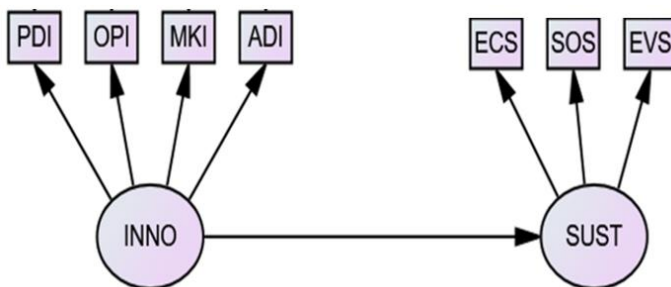
กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วยปัจจัยด้านนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการจัดการ ตัวแปรตามได้แก่ ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม โดยผู้วิจัยได้วาดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้วาดเป็นโมเดลสัญลักษณ์อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยนวัตกรรมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงโครงสร้างของตัวแปร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นวัตกรรมเป็นกระบวนการพัฒนาความคิดใหม่ (Evan, 1966) หรือ เป็นสิ่งที่ต่อ ยอดของสิ่งประดิษฐ์

ให้เข้าถึงและเป็นที่ยอมรับของตลาดในลักษณะของผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเป็น กระบวนการใหม่ ที่มีการพัฒนาขึ้นมาใช้ครั้งแรก และทำให้เกิดประโยชน์ในเชิง เศรษฐกิจ (Utterback, 1994) และเครื่องมือที่สำคัญของผู้ประกอบการในการสร้างศักยภาพ การแข่งขันในเชิงธุรกิจ และความมั่นคง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือจากการสร้างชิ้นใหม่ รวมทั้งเป็นการพัฒนาขึ้นจากความรู้ใหม่ (Drucker, 1985) เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ

นวัตกรรมสามารถจำแนกออกเป็นได้หลายประเภทด้วยกัน โดยองค์การเพื่อความ ร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ได้แบ่งประเภทของนวัตกรรม ออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน (Chaiphawang, 2021) ดังนี้

1. นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (Product innovation) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ เป็นสินค้าหรือบริการใหม่ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาให้มีความใหม่อย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย การพัฒนาสินค้าใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน การนำวัตถุดิบใหม่ ๆ มาผลิตให้เป็นสินค้า การเพิ่มฟังก์ชันการใช้งานที่มากขึ้น สะดวก และลดขั้นตอนการทำงาน เป็นต้น

2. นวัตกรรมด้านกระบวนการ (Process innovation) นวัตกรรมด้านกระบวนการ หมายถึง นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต (Production) หรือ วิธีการส่งมอบ (Delivery) ใหม่ ๆ และยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงเทคนิค อุปกรณ์หรือซอฟต์แวร์ในการทำงาน เป็นต้น

3. นวัตกรรมด้านการตลาด (Marketing innovation) นวัตกรรมด้านการตลาดเป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวกับวิธีการตลาดใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงการออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ช่องทางการจำหน่ายสินค้า การส่งเสริมการตลาด รวมถึงการตั้งราคาในรูปแบบใหม่ เป็นต้น

4. นวัตกรรมด้านการจัดการองค์กร (Organizational innovation) นวัตกรรมด้านการจัดการองค์กร เป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวกับวิธีการจัดการองค์กรใหม่ ๆ ในการดำเนินธุรกิจการบริหารงานในองค์กรหรือความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอกองค์กร เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้นวัตกรรมประเภทต่าง ๆ ทั้ง 4 ประเภทนี้เป็นตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรมด้านการตลาด และนวัตกรรมด้านการจัดการ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนได้นำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานเพื่อสร้างความยั่งยืนทางธุรกิจให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของตนเอง (Chaiphawang., Jongsureyapas and Mingmalairak , 2017)

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ministry of Natural Resources and Environment, 2013) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่เน้นให้มนุษย์คำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติบนโลก และให้มีการดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนทั้งในยุคปัจจุบัน และยุคต่อ ๆ ไป

อย่างเท่าเทียมกัน ส่วนคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development, 1987) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถของคนรุ่น ต่อมาที่จะตอบสนองความต้องการของพวกเขา”

หลักการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลใน 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (World Conference on Environment and Development, 1987; Barbier, 2013.; Anthong and Eakkachaipaboon, 2019) เนื่องจากทุกด้านล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันดังนี้

มิติด้านเศรษฐกิจ (Economy) คือ สภาพหรือระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนในระยะยาว จะต้องเป็นไปอย่างสมดุลและเอื้อต่อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่มีความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโต ภายใต้ความเท่าเทียม และเปิดโอกาสอย่างเหมาะสม ผลผลิตมาจากกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด ลดปริมาณของเสีย ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม มีกระจายรายได้ให้เอื้อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะคนที่มีรายได้ต่ำด้วย ซึ่งการวัดความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สามารถวัดจากการมีกำไรที่มั่นคง มีเสถียรภาพ กระตุ้นการประหยัดเพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กร มีความสามารถในการสร้างตราสินค้าเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด มีความเข้าใจและเข้าถึงลูกค้า (Mann and Gazzarin, 2004; Thonglad, 2015)

มิติด้านสังคม (Social) คือ การพัฒนาคนให้มีความรู้มีสมรรถนะและมีผลิตภาพสูงขึ้น ส่งเสริมให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยยึดรากฐานของ 2 หลัก คือ หลักการความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว การเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสของคนในสังคมจะต้องมีความเท่าเทียมกัน สิทธิมนุษยชน และผลประโยชน์อื่น ๆ ความเป็นธรรมในสังคม ความเท่าเทียมกันระหว่างเพศและการมีส่วนร่วมในความความสำเร็จของประชาชน ซึ่งการวัดความทางด้านสังคม สามารถวัดจากระดับความเป็นจริงในการใส่ใจสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน การตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้องทางธุรกิจ เน้นความจริงใจ โปร่งใสในการทำงาน เป็นองค์กร

แห่งความสุข รายได้ของพนักงาน เงื่อนไขในการทำงาน (Mann and Gazzarin, 2004; Thonglad, 2015)

มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้ในเวลาที่ไม่ส่งผลเสียต่อผู้ใช้ทรัพยากรทั้งในรุ่นปัจจุบันและรุ่นหลัง การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การรักษาไว้ซึ่งทุนทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา แร่ธาตุให้ดำรงอยู่ ส่วนประกอบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยที่ความมีเสถียรภาพของระบบนิเวศของโลกจะไม่ถูกระทบกระเทือน ยังคงสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เหมือนเดิมที่สุดไม่ควรให้ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป หากจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องชดเชยหรือทดแทนธรรมชาติที่เสียไป ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งการวัดความยั่งยืนมิติ ด้านสิ่งแวดล้อมสามารถวัดจากระดับความเป็นจริงของการเป็นองค์กรที่มีชื่อเสียงด้านรักษาสิ่งแวดล้อม การเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงมีผลิตภัณฑ์ที่เน้นการรักษาสิ่งแวดล้อม (Mann and Gazzarin, 2004; Thonglad, 2015)

จากแนวคิดความยั่งยืนข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดตัวแปรตามของงานวิจัยที่จะได้รับผลจากการนำเอาปัจจัยด้านนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้ในวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางธุรกิจ ประกอบด้วยความยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ ในเขตอำเภอ จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งสิ้น 46 กลุ่ม (Community Enterprise Promotion Division, 2020) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกรรมการและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ทั้งสิ้น 46 กลุ่มๆละ 15 คน โดยจะต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่า 300 ราย เพื่อให้ข้อมูลมีคุณภาพในระดับดี ตามแนวคิดของ Comrey and Lee (1992)

การเลือกตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจงรวมกับการสุ่มแบบโควต้า โดยเก็บข้อมูลการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามแบบออนไลน์ ซึ่งโดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้ดำเนินการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ค่า IOC ของเครื่องมือการวิจัย ได้เท่ากับ 0.91 และผ่านการทดสอบแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.95 หลังจากนั้นจึงได้ประสานงานไปยังกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแบบออนไลน์กลุ่มละ 15 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามออนไลน์กลับมาทั้งสิ้น 465 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปลค่าความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง มาก

4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

2. สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์การทดสอบความสอดคล้องโมเดลองค์ประกอบด้วยดัชนีวัดความสอดคล้อง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดลข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปดังนี้

ดัชนี	เกณฑ์	นักวิจัย
$\chi^2/df(CMIN/DF)$	<3	Ullman (2001)
GFI	≥ 0.900	Fan, Thompson, and Wang (1999)
IFI	≥ 0.900	Bollen (1989)
CFI	≥ 0.900	Kline (2005)
NFI	≥ 0.900	Byrne, 1994
RMSEA	≤ 0.05	Kline (2005)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.22 และเพศชาย ร้อยละ 46.88 อายุระหว่าง 30 - 40 ปี ร้อยละ 27.24 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 24.91 และน้อยที่สุด อายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 5.20ประกอบด้วย ประธานวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 7.80 กรรมการวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 35.63 และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 56.57 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	218	46.88
หญิง	247	53.22
รวม	465	100.00
ต่ำกว่า 30 ปี	102	22.04
30 – 40 ปี	127	27.24
41 – 50 ปี	116	24.91
51-60 ปี	96	20.61
มากกว่า 60 ปี	24	5.20
รวม	465	100.00
ประธานวิสาหกิจ ชุมชน	36	7.80
กรรมการวิสาหกิจ ชุมชน	166	35.63
สมาชิกวิสาหกิจชุมชน	263	56.57
รวม	465	100.00

การวิเคราะห์ปัจจัยด้านนวัตกรรมของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย 4 ด้าน พบว่า วิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายมีการนำปัจจัยด้านนวัตกรรมมาใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ นวัตกรรมด้านการผลิต รองลงมาได้แก่ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และน้อยที่สุด ได้แก่นวัตกรรมด้านการจัดการ ตามลำดับ ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยด้านนวัตกรรมของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดเชียงราย

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย (การนำมาใช้)
การใช้กรรมวิธีการผลิตรูปแบบใหม่ๆ	3.46	0.86	มาก
การพัฒนากระบวนการผลิตเดิมให้มี ความทันสมัยขึ้น	3.57	0.93	มาก
การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการ การผลิต	3.53	0.98	มาก
การใช้นวัตกรรมเกี่ยวกับการขนส่งและ ส่งมอบสินค้า	3.55	0.92	มาก
การลงทุนทุนการผลิต	3.50	0.85	มาก
นวัตกรรมด้านการผลิต	3.52	0.74	มาก
การนำวัตถุดิบใหม่ๆ มาใช้ในการผลิต สินค้าและบริการ	3.29	0.82	ปานกลาง
การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ	3.53	0.89	มาก
การปรับปรุงหรือพัฒนาสินค้าเดิมให้มี ความทันสมัยมากขึ้น	3.58	0.94	มาก
การเพิ่มอัตราประโยชน์หรือ คุณประโยชน์ในสินค้าเพิ่มมากขึ้น	3.59	0.82	มาก
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์	3.50	0.70	มาก
การปรับปรุงรูปลักษณะของสินค้า	3.55	0.98	มาก
การปรับปรุงกลยุทธ์ด้านการตลาด	3.53	0.91	มาก
การปรับปรุงตราสินค้าใหม่	3.47	0.94	มาก

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย (การนำมาใช้)
การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มี ความทันสมัยมากขึ้น	3.41	1.00	มาก
นวัตกรรมด้านการตลาด	3.49	0.82	มาก
การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ ในองค์กรให้ดีขึ้น	3.47	0.93	มาก
การฝึกฝนอบรมบุคลากรมากขึ้น	3.38	0.99	มาก
การใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมาก ขึ้น	3.70	0.94	มาก
การสร้างความพึงพอใจในการทำงาน ให้แก่บุคลากรของกลุ่ม	3.49	0.90	มาก
การลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงานลง	3.43	0.95	มาก
การนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการ บริหารงาน	3.45	0.92	มาก
การสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ เพิ่มขึ้น	3.45	0.93	มาก
นวัตกรรมด้านการจัดการ	3.48	0.79	มาก
รวมเฉลี่ย	3.50	0.76	มาก

วิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีการนำปัจจัยนวัตกรรมด้าน
การผลิตมาใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การพัฒนา
กระบวนการผลิตเดิมให้มีความทันสมัยขึ้น รองลงมาได้แก่ การใช้นวัตกรรมเกี่ยวกับการ
การขนส่งและส่งมอบสินค้าและน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้กรรมวิธีการผลิตรูปแบบใหม่ ๆ
ตามลำดับ

นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์มีการนำมาใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การเพิ่มอรรถประโยชน์หรือคุณสมบัติของสินค้าเพิ่มมากขึ้น รองลงมาได้แก่ การปรับปรุงหรือพัฒนาสินค้าเดิมให้มีความทันสมัยมากขึ้น และน้อยที่สุด ได้แก่ การนำวัตถุดิบใหม่ๆ มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ตามลำดับ

นวัตกรรมด้านการตลาดมีการนำมาใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การปรับปรุงรูปลักษณะของสินค้า รองลงมาได้แก่ การปรับปรุงกลยุทธ์ด้านการตลาด และน้อยที่สุด ได้แก่ การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความทันสมัยมากขึ้น ตามลำดับ

นวัตกรรมด้านการจัดการมีการนำมาใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รองลงมาได้แก่ การสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้แก่บุคลากรของกลุ่ม และน้อยที่สุด ได้แก่ การฝึกอบรมบุคลากรมากขึ้น ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยด้านนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงาน พบว่า ภาพรวมเกิดขึ้นในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาได้แก่ ความยั่งยืนด้านสังคม และน้อยที่สุด ได้แก่ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยด้านนวัตกรรม ของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายในภาพรวม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
			(ความยั่งยืนที่เกิดขึ้น)
การเจริญเติบโตที่ต่อเนื่อง	3.74	0.63	มาก
การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชน	3.96	0.80	มาก

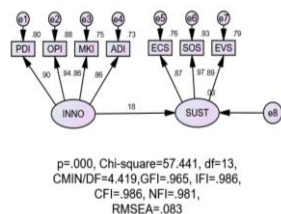
รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย (ความ ยั่งยืนที่ เกิดขึ้น)
วิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชน	3.86	0.81	มาก
การดำเนินงานของวิสาหกิจทำให้คนใน ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง	3.94	0.76	มาก
ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ	3.87	0.66	มาก
การเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร อย่างทั่วถึงในชุมชน	3.94	0.75	มาก
การขับเคลื่อนการพัฒนาภายในชุมชน	3.90	0.78	มาก
การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	3.91	0.86	มาก
การคืนกำไรเพื่อการพัฒนาชุมชน	3.92	0.85	มาก
ความยั่งยืนด้านสังคม	3.92	0.71	มาก
การใช้ทรัพยากรภายในชุมชนอย่างคุ้มค่า	3.95	0.87	มาก
การป้องกันหรือกำจัดมลพิษใน กระบวนการผลิต	3.77	0.76	มาก
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน	3.92	0.81	มาก
การวางแผนการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้ เกิดมูลค่าเพิ่ม	4.06	0.79	มาก
ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม	3.93	0.72	มาก
รวมเฉลี่ย	3.50	0.76	มาก

ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการนำปัจจัยนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงาน ภาพรวมเกิดขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชน รองลงมาได้แก่ การดำเนินงานของวิสาหกิจทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง และน้อยที่สุด ได้แก่ การเจริญเติบโตที่ต่อเนื่อง ตามลำดับ

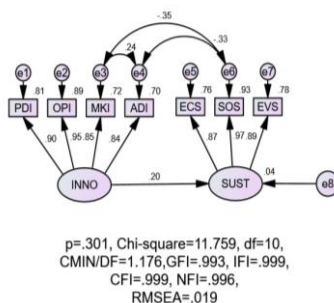
ความยั่งยืนด้านสังคมที่เกิดขึ้นจากการนำปัจจัยนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงาน ภาพรวมเกิดขึ้นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างทั่วถึงในชุมชน รองลงมาได้แก่ การคืนกำไรเพื่อการพัฒนาชุมชน และน้อยที่สุด ได้แก่ การขับเคลื่อนการพัฒนาภายในชุมชน ตามลำดับ

ความยั่งยืนด้านความสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการนำปัจจัยนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงาน ภาพรวมเกิดขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การวางแผนการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดมูลค่าเพิ่ม รองลงมาได้แก่ การใช้ทรัพยากรภายในชุมชนอย่างคุ้มค่า และน้อยที่สุด ได้แก่ การป้องกันหรือกำจัดมลพิษในกระบวนการผลิต ตามลำดับ

การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาหาอิทธิพลของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 3

แบบจำลองก่อนปรับปรุงโมเดล

แบบจำลองหลังปรับปรุงโมเดล

ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์หัตถิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้จากกรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 3 พบว่า ผู้วิจัยทำการวาดโมเดลของโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อทำการวิเคราะห์หัตถิพลเชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ พบว่าค่า p มีค่าเท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า .05 ตามที่ได้กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่าโมเดลไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และเมื่อพิจารณาสถิติอื่นที่เกี่ยวข้อง พบว่าค่า χ^2/df เท่ากับ 4.419 ค่า GFI เท่ากับ 0.965 ค่า IFI เท่ากับ 0.986 ค่า CFI เท่ากับ 0.986 ค่า NFI เท่ากับ 0.981 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.083 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงสรุปได้ว่าโมเดลยังไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับโมเดล โดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักปัจจัยพบว่า มีปัจจัยที่มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงปรับโมเดลโดยทำการลากลูกศร 2 หัวเชื่อมตัวแปรที่มีค่าดัชนีการปรับ (M.I) มากสุด แล้วทำการวิเคราะห์ใหม่ จนกว่าโมเดลจะกลมกลืน ซึ่งได้ผลลัพธ์ดังภาพที่ 3 หลังจากปรับโมเดลแล้ว ผลการคำนวณพบว่า ค่า χ^2/df เท่ากับ 1.176 ค่า GFI เท่ากับ 0.993 ค่า IFI เท่ากับ 0.999 ค่า CFI เท่ากับ 0.999 ค่า NFI เท่ากับ 0.996 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.019 ซึ่งค่าทั้งหมดเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และเมื่อพิจารณา

ดูค่าน้ำหนักปัจจัย พบว่ามีค่าเกิน 0.35 ทุกปัจจัย จึงสรุปได้ว่าโมเดลที่ปรับปรุงใหม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดังนั้น อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีผลกระทบต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าสถิติประเมินความกลมกลืนของโมเดลข้อมูลเชิงประจักษ์

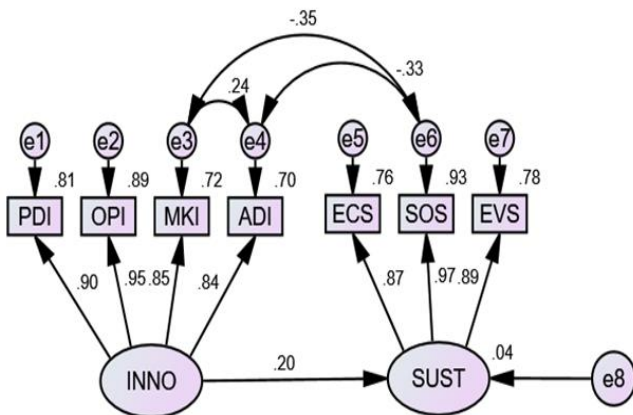
ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์
$\chi^2/df(CMIN/DF)$	<3	1.176
GFI	≥ 0.900	0.993
IFI	≥ 0.900	0.999
CFI	≥ 0.900	0.999
NFI	≥ 0.900	0.996
RMSEA	≤ 0.05	0.019

สรุปการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีผลกระทบต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายผ่านเกณฑ์ โมเดลที่ได้มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการวิเคราะห์ผล พบว่า อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีผลกระทบต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยปัจจัยด้านนวัตกรรมมีอิทธิพลทางบวกต่อปัจจัยความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย เท่ากับ 0.20 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยนวัตกรรมด้านการผลิตจะมีอิทธิพลสูงสุดเท่ากับ

0.95 รองลงมาได้แก่ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลเท่ากับ 0.90 นวัตกรรมด้านการตลาด มีอิทธิพลเท่ากับ 0.85 และนวัตกรรมด้านการจัดการมีอิทธิพลเท่ากับ 0.84

ส่วนความยั่งยืนได้รับอิทธิพลจากปัจจัยนวัตกรรมสูงสุด ได้แก่ ความยั่งยืนด้านสังคม ได้รับอิทธิพล เท่ากับ 0.97 รองลงมาได้แก่ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เท่ากับ 0.89 และความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ เท่ากับ 0.87 ตามลำดับ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายได้ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 465 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30 - 40 ปี เป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการนำปัจจัยด้านนวัตกรรมด้านต่าง ๆ มาใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้าน นวัตกรรมด้านการผลิต รองลงมาได้แก่ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และน้อยที่สุด ได้แก่

นวัตกรรมด้านการจัดการ ซึ่งปัจจัยด้านนวัตกรรมเหล่านี้มีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในภาพรวมของวิสาหกิจ (Songsom, 2019) ส่วนความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนตามหลักการของ World Conference on Environment and Development (1987) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาได้แก่ ความยั่งยืนด้านสังคม และน้อยที่สุด ได้แก่ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจตามลำดับ

อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านนวัตกรรมที่มีผลกระทบต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยปัจจัยด้านนวัตกรรมมีอิทธิพลทางบวกต่อความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย เท่ากับ 0.20 โดยปัจจัยด้านนวัตกรรมถือว่าส่วนสำคัญของวิสาหกิจชุมชนในขับเคลื่อนเข้าสู่ความยั่งยืน โดยปัจจัยด้านนวัตกรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมด้านกระบวนการ นวัตกรรมด้านการตลาด และ นวัตกรรมด้านการจัดการ มีผลต่อการสร้างรายได้ ยอดขายของธุรกิจ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Sirikutta (2013) ที่พบว่า นวัตกรรมจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ และมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างยั่งยืน (Songsom, 2019 ; Chinchang, 2020)

ความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เกิดจากอิทธิพลด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ความยั่งยืนด้านสังคม และน้อยที่สุด ได้แก่ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ โดยความยั่งยืน

ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการที่วิสาหกิจชุมชนได้มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรภายใต้เกิดมูลค่าเพิ่มโดยการนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย สร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน รู้จักการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพ่องไส เพ็ชรรักษ์ และศิริตัน แจ่มรักษ์สกุล (Pecharak and Jangruksakul, 2015) ที่พบว่า การใช้ประโยชน์ทรัพยากรจะส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมถึงการป้องกันและกำจัดมลพิษในกระบวนการผลิตยังมีส่วนช่วยสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้น

แก่วิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนของ ลักขณา อินทร์บึงและคณะ (Inbueng, Kunpalin and Toopoj. , 2021 P) ที่ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งในด้านสิ่งแวดล้อม โดยการลดปริมาณการใช้วัตถุดิบในการผลิตลง การเลือกใช้เทคโนโลยีในการผลิตและแปรรูปที่ไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน ซึ่งจะช่วยพัฒนาการดำเนินงานให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างแท้จริง

ส่วนความยั่งยืนด้านสังคมของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่มีการเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างทั่วถึงในชุมชน มีเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภายในชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินงานรวมถึงการจัดสรรและคืนกำไรเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นการสร้างเข้มแข็งโดยการใช้พลังของสมาชิกภายในชุมชนเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เกิดความแนบแน่นของกลุ่มสมาชิกในการร่วมกันคิด ร่วมทำกิจกรรมและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม (Sirivan,2564) ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน (Saeng-on, 2011) อีกทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยการพัฒนาทักษะและศักยภาพให้แก่คนในชุมชนในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ทำให้มีสมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง (Inbueng, Kunpalin and Toopoj. , 2021) ส่งผลต่อไปยังความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจเกิดการกระจายรายได้ภายในชุมชน ชุมชนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีเงินทุนเพื่อใช้ในการหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนให้แก่วิสาหกิจชุมชนได้ (Leeathama et al., 2016)

นวัตกรรมด้านการผลิตที่วิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้มีการใช้กรรมวิธีการผลิตรูปแบบใหม่รวมถึงนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการผลิต เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตเดิมให้มีความทันสมัยขึ้น รวมถึงการใช้นวัตกรรมเกี่ยวกับการขนส่งและส่งมอบสินค้ามาใช้ในการลดต้นทุนการผลิต ล้วนส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน (Keandoungchan., Donkwa and Wichitsatein ., 2018; Pisanbootra, 2014) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น การได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีความทันสมัยและมีสรรพประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้แก่กลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการของสินค้าของผู้บริโภคได้อย่างหลากหลาย ซึ่งมีผลต่อความยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยเช่นกัน (Chaiphawang., Jongsureyapas and Mingmalairak , 2017)

ส่วนนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย ในการผลิตและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ รวมถึงการปรับปรุงหรือพัฒนาสินค้า เดิมให้มีความทันสมัยมากขึ้น เป็นกระบวนการปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของ ผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ซึ่งปัจจัยนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์เป็น สิ่งกระตุ้นทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจและมีความต้องการซื้อมากขึ้นในยุคปัจจุบัน ทั้งรูปลักษณ์ของสินค้า ราคาสินค้า และช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า (Keandoungchan at al., 2018; Saithep and Phermthai, 2017) และยังมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ความ ได้เปรียบ ทางการแข่งขันในภาพรวมของวิสาหกิจมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถทาง นวัตกรรมในด้านอื่น ๆ (Songsom, 2019 : 828)

ส่วนการใช้นวัตกรรมด้านการตลาดในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็น การดำเนินงานที่ทุกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (Chaiphawang., Jongsureyapas and Mingmalairak , 2017) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สินค้ามีความทันสมัย โดดเด่น สามารถสร้างความแตกต่างให้เหนือกว่าคู่แข่งในตลาด รวมถึงการปรับปรุงตรา สินค้าใหม่ เพื่อเป็นยกระดับภาพลักษณ์ให้มีความทันสมัยตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า กลุ่มใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้ของผู้บริโภคในปัจจุบัน (Nanteesoo and Sriboonleu, 2018) นอกจากนี้ การปรับปรุงกลยุทธ์ด้านการตลาด การวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ใหม่ให้มีความทันสมัยมากขึ้น ยังส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ รุจิระชนลักษณ์ และคณะ (Rujirathanalux, Charpavang , and Pongpearchan, 2017) ซึ่งพบว่า การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ และส่งผลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ส่วนนวัตกรรมด้านการจัดการเป็นนวัตกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการโดยการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการในองค์กรให้ดีขึ้น ลดความซ้ำซ้อนใน การบริหารจัดการลง ทำให้มีการจัดการที่คล่องตัวขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่าง

รวดเร็ว สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานให้แก่บุคลากรของกลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มมีการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ (Phoompherk and Anusomphat, 2020) และยังส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จทางธุรกิจ (Siriwan, 2021) ส่วนการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงานลงโดยการนำนวัตกรรมต่างๆ เข้ามาใช้ในการบริหารงาน รวมถึงการสร้างความร่วมมือเป็นพันธมิตรทางธุรกิจกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อเสริมความเข้มแข็งในให้แก่กลุ่ม เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมในการนำแนวคิดการจัดการสมัยใหม่เข้ามาใช้ ทำให้เกิดการลดต้นทุนและค่าใช้จ่าย ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีกำไรเพิ่มสูงขึ้น สามารถตอบแทนกลับคืนให้แก่สมาชิกทำให้มีสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการกระจายรายได้เพื่อสร้างความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจนั่นเอง และการจัดสรรผลกำไรส่วนหนึ่งเพื่อเข้าไปช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ก็ส่งผลต่อความยั่งยืนทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน

ปัจจัยด้านนวัตกรรมที่ถูกนำมาใช้ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเป็นนวัตกรรมด้านการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาด และด้านการจัดการ ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาและยกระดับการดำเนินงานให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพเพิ่มสูงขึ้น สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยและมีอรรถประโยชน์เพิ่มขึ้น เป็นที่ต้องการของตลาด เพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ทำให้เกิดความยั่งยืนแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ได้ในระยะยาว และยังบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐในการวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนากิจการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

1) ภาครัฐควรวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาคำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยมุ่งเน้นการเสริมทักษะในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตให้แก่สมาชิกของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ มีความทันสมัย และมีอรรถประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น อันจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2) ภาครัฐควรสร้างความตระหนักให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการใช้ทรัพยากรในการผลิตเป็นสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกภายในชุมชน ลดการพึ่งพาจากแหล่งภายนอกชุมชน อันจะสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนทั้ง 3 ด้าน

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการวางแผนในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

1) วิสาหกิจชุมชน ควรนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ประโยชน์และยกระดับคุณภาพของสินค้าของกลุ่ม สร้างสรรค์อรรถประโยชน์ให้เพิ่มมากขึ้น สร้างความแตกต่างให้แก่สินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง อันจะสร้างยอดขายและรายได้กลับคืนให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกได้อย่างมั่นคง

2) วิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาและปรับปรุงสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอให้มีความทันสมัย ทั้งในตัวผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างทันถ่วงที

3) วิสาหกิจชุมชนควรสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้แก่สมาชิกให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้แก่สมาชิก อันจะส่งผลต่อความรักและผูกพันของสมาชิกที่มีต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

4) วิสาหกิจชุมชนควรเสริมศักยภาพนวัตกรรมด้านการจัดการ เพื่อให้เกิดความเป็นมืออาชีพในการทำธุรกิจ มีการวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง รวมการวางแผน

ตำแหน่งผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความแตกต่างเหนือกว่าคู่แข่งอื่น เพื่อให้สามารถรับมือกับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงได้อย่างมืออาชีพ

References

- Anthong P. and Eakkachaipaiboon S.. (2019). *Checklist for Conquering sustainable business, a tool to drive the organization towards sustainability for business startups to develop sustainability in the organization*. Bangkok. Sustainable Capital Market Development Center, Stock Exchange of Thailand. (in Thai)
- Barbier, E. (2013). *Structural change, dualism and economic development : The role of the vulnerable poor on marginal lands*. Washington, DC: World Bank.
- Bollen, K. A., (1989). *Structural equations with latent variables*. New York: Wiley.
- Byrne, B. M. (1994). Burnout: Testing for the validity, replication, and invariance of causal structure across elementary, intermediate, and secondary teachers. *American Educational Research Journal*. 31(3), 645–673.
- Chaiphawang K. (2021). *Business Innovation Management*. Chaing Rai. Smile Shop. (in Thai)
- Chaiphawang K., Jongsureyapas C. and Mingmalairak P. (2017). Structural Equation Modelling of Creative Economy Business Resources Utilization and Creative Economy Strategies Implementation toward the Sustainability of Northern Thai Community Based Enterprises. *Journal of Management and Development Ubon Ratchathani Rajabhat University*. 6(1). 173-200. (in Thai)
- Chinchang P. (2020). Service Innovation Capability and Sustainable Firm Performance: An Empirical Research of Hotel Business in Thailand. *Panyapiwat Journal*. 12(1). 15-29. (in Thai)

- Community Enterprise Promotion Division. (2020). *Community enterprise summary report approved for registration Classified by area District level (Chiang Rai Province Chiang Rai City)*. Retrieve October 26, 2020, from http://smce.doae.go.th/smccl/report/select_report_smce.php?report_id=17.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis (2nd ed.)*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. Retrived October 15, 2009, from [http:// www. ingentaconnect.com/content/apl/lcbl](http://www.ingentaconnect.com/content/apl/lcbl).
- Drucker,P.F. (1985). The Discipline of Innovation. *Harvard Business Review*. Vol. 68, no. 4, 67-72.
- Evan, W.M. (1966). Organizational Lag . *H u m a n Organization*. Vol.25, (spring), 51-53.
- Fan, X., Thompson, B., & Wang, L. (1999). Effects of sample size, estimation methods, and model specification on structural equation modeling fit indexes. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 56–83.
- Inbueng L, Kunpalin P and Toopoj P. (2021). Management to Strengthen the Community Enterprise in Khon Kaen Province. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropolgy*. 6(3), 234-251. (in Thai)
- Keandoungchan N., Donkwa K. and Wichitsatein S. (2018). Generation Y Consumer Behavior of Goods Purchasing via Social media. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 11(1), 561-577. (in Thai)
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Leeearthama P., Phuangsachai S., Phannarong S. and Boonyasana P. (2016). Sustainability Evaluation of Community Product Group. *Journal of Economic*. 20(1), 1-43. (in Thai)

- Mann, S., & Gazzarin, C. (2004). Sustainability indicators for Swiss dairy farms and the general implications for business/government interdependencies. *International Review of Administrative Sciences*. 70(1), 111-121.
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2013). *Introduction to Sustainable Development*. Retrieved January 20, 2016, from http://lib.mnre.go.th/lib/book/TheFutureWeWant_KhamRu.pdf (in Thai)
- Nanteesoo C. and Sriboonlue A. (2018). The Influence of Marketing Mix and Brand Image on Brand Equity. *RMUTT Global Business and Economics Review*. 13(2), 1-15. (in Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2018). *The 20-year national strategy (2018-2037)*. Retrieved from https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf. (in Thai)
- Pecharak P, Jangruksakul S. (2015). *Sustainable management of auto part in sedan supply chain*, Dhurakij Pundit University. Retrieved March 20, 2021, from <http://libdoc.dpu.ac.th/research/159567.pdf> (In Thai)
- Phoompherk C. and Anusonphat N. (2020). The Potential and Strength of Community Enterprises in Ayutthaya Province. *Journal of Management Science Review*. 22(1), 133-144. (in Thai)
- Pisanbootra P. (2014). The Strategy of Community Enterprise Management in Prachinburi Province. *Electornic Journal of Open and Distance Innovative learning*. 8(1). 105-120. (in Thai)
- Rujirathanalux K, Charpavang C., and Pongpearchan P. (2017). Effects of Marketing Innovation Creation on Competitive Advantage of the Producing Business of car Component and Engine in Thailand. *Journal of Accountancy and Management, Mahasarakham University*. 9(2): 171-182. (in Thai)

- Saeng-on P. (2011). *The Model of plan for community self-reliance Accordance With sufficiency economy In Samut Songkhram Province*. Retrieved March 20, 2021, from <http://www.ssruii.sru.ac.th/bitstream/ssruii/595/1/216-54.pdf>. (in Thai)
- Saithep K. and Permthai P. (2017). Guideline for The Community Product Development for Export of Artificial Flowers Community Business Group at Mae Tha Sub-District, Mae Tha District, Lampang Province. *Journal of Modern Management Science*. 10(2). 1-11. (in Thai)
- Sirikutta S. (2013). *Creative economy strategies affecting business organization success: Case study of upper central part industrial entrepreneurs*. Retrieved April 8, 2021. From http://kasetsartjournal.ku.ac.th/kuj_files/2013/A1311251433136718.pdf. (in Thai)
- Siriwan T. (2021). *The Development of Sustainable Success Indicators of the Chiwavitee Community enterprise group Nam kian subdistrict, phu phiang district, Nan Province*. Retrieved March 20, 2021, from <http://ir.mju.ac.th/dspace/bitstream/123456789/423/1/6101332004.pdf>. (in Thai)
- Songsom, A. (2017). Effects of Innovativeness on Competitive Advantage of Small and Medium Enterprises (SMEs) in Songkhla Province. *Journal of Humanities, Social Sciences and arts*. 12(3). 821-835. (in Thai)
- The Community Development Department. (2021). *OTOP Sales Report*. Retrieved January 20, 2022, from <http://logi.cdd.go.th/otop/index.php?menu=loginOtop>. (in Thai)

- Thonglad P., Intakan P. and Busaba B. (2015). Guidelines for Improving the Sustainable Business According to Sufficiency Economy Philosophy of SMEs in Lampang Lumphun and Chiang Mai. *Journal of the Association of Researchers*. 21(1). 74-87. (in Thai)
- Ullman, J. B. (2001). Structural equation modeling. In B. G. Tabachnick, & L. S. Fidell (Eds.), *Using multivariate statistics* (pp. 653-771). Boston, MA: Pearson Education.
- Utterback, J. M. (1994). *Radical innovation and corporate regeneration*. Research Technology Management, 37(4), 10.
- World Conference on Environment and Development. (1987). *Report of the world commission on environment and development: Our common future*. Retrieved January 20, 2016, from <http://www.un-documents.net/our-commonfuture.pdf>.
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2013). *Introduction to Sustainable Development*. Retrieved September 20, 2021, from http://lib.mnre.go.th/lib/book/TheFutureWeWant_KhamRu.pdf (in Thai)
- Leeearthama P, Phaungsaijai S, Pannarong S. and Boonyasena K. (2016). Sustainability Evaluation of Community Product Group. *CHIANG MAI UNIVERSITY JOURNAL OF ECONOMICS*. 20(1), 1-43. (in Thai)

